

ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองคนเร่ร่อน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557

สุदारัตน์ แก้วกำเหนิด

สาขากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน และมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามกฎหมายไทย รวมทั้งวิเคราะห์ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองเร่ร่อน ตามกฎหมายคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสาร ด้วยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากตำรา หนังสือ บทความ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อตอบคำถามการวิจัย ผลการศึกษาพบว่าคนเร่ร่อนที่ประกอบอาชีพขอทานเป็นบุคคลที่อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากภูมิลำเนา เพราะต้องเผชิญกับความยากลำบาก ในชีวิตอย่างแสนสาหัส การบริการสาธารณะไม่อาจเข้าถึงกลุ่มคนเหล่านี้ ประกอบกับการมุ่งหวังว่าการเข้าสู่เมืองหลวงจะทำให้มีชีวิตที่ดีกว่า แต่ละคนมีการหาทางและดิ้นรนเพื่อการดำรงอยู่แตกต่างกันออกไป และไม่ประสงค์จะรับการสงเคราะห์ เพราะต้องอยู่ในระเบียบและต้องฝึกงานที่ตนเองไม่ถนัด เมื่อออกมาเร่ร่อนพักอาศัยในสถานที่สาธารณะ จึงกลายเป็นผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการพักอาศัยในที่สาธารณะตามกฎหมาย หรือข้อบัญญัติท้องถิ่น ให้เจ้าหน้าที่ส่งตัวคนไร้ที่พึ่งนั้นไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และในกรณีที่คนไร้ที่พึ่งไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นพิจารณาดำเนินคดีตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นต่อไปเป็นการสร้างเงื่อนไขหรือสภาพบังคับกับคนเร่ร่อน ที่ใช้ชีวิตในที่สาธารณะทุกคนให้ต้องเข้าไปอยู่ในสถานสงเคราะห์โดยมิได้มีความสมัครใจ จึงควรยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าว เพื่อผ่อนคลายสภาพบังคับของกฎหมาย โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่ใช้ชีวิตในที่สาธารณะขอรับการช่วยเหลือตามความสมัครใจ เพื่อให้กลุ่มคนที่ประสบปัญหาในชีวิตได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือ ไม่ตกเป็น ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน และไม่ซ้ำซ้อนกับการช่วยเหลือตามกฎหมายอื่น หากบุคคลเร่ร่อนนั้น เป็นบุคคลต่างด้าว ก็ควรให้การช่วยเหลือตามหลักสิทธิมนุษยชนแล้วดำเนินการผลักดันกลับสู่ประเทศต่อไป

คำสำคัญ : การคุ้มครองคนเร่ร่อน, คนไร้ที่พึ่ง, องค์กรที่ให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง, รัฐสวัสดิการ

Legal Problems on the Protection of the Homeless under the Vagrant Protection Act B.E. 2557 (2014)

Sudarut Kaewgumnerd

Public law, faculty of law, Sripatum University

Abstract

In this thesis, the basic rights and governmental measures for helping and protecting the homeless. By means of the juristic method, the Vagrant Protection Act B.E. 2557 (2014), was studied and analyzed with documentary research and descriptive analysis. It was found that the homeless, vagrants and beggars in the city had been facing difficulty earning a living and could not access government aid in urban area were the main cause of migration of these people, hoping for a better lives, to the city. Further, by roaming about, they were unwillingly forced with the application of criminal sanction by the government and/or the local authority in sitting compulsive condition for them to receive support assistance in vagrant protection housing for career training that did not fit the individual. So, the homeless or vagrants whom were in such conditions would not violate the laws and orders and would be protected, the researcher suggested that the Vagrant Protection Act 2557 (2014) should be lifted or at least improved. In the case of foreign vagrants, they should be deported.

Key words : Protection of the homelessness, organizations that provide protection for the homeless, welfare state.

บทนำ

ความไม่เท่าเทียม (Inequity) มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าความแตกต่าง (difference) สำหรับมนุษย์การกล่าวว่าประชาชนมีความไม่เท่าเทียมกันจึงหมายความว่า มีบุคคลกลุ่มหนึ่งได้รับสิทธิประโยชน์น้อยกว่า บุคคลอีกกลุ่มหนึ่งความไม่เท่าเทียมกันในสังคมอาจเกิดจาก ชนชั้น เผ่าพันธุ์ เพศ รายได้ หรือทรัพย์สินสมบัติ ความไม่เท่าเทียมในทางสังคม (Social division) เกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เช่น การแบ่งแยกระหว่างคนผิวขาวกับคนผิวดำ เพศชาย กับเพศหญิง คนจนกับคนรวย เป็นต้น สังคมที่มี การแบ่งแยกย่อยไม่ใช่สังคมที่สมบูรณ์ และด้วยความไม่เท่าเทียมนี้ทำให้คนบางกลุ่ม ถูกกีดกันออกไป จากสังคมต้องใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก ขาดไร้ปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีพมีความรู้สึกสิ้นหวัง และยอมรับในสถานะภาพของตน สภาวะขาดโอกาสทางสังคมหรือความ ไม่เสมอภาคเพราะร่างกายพิการหรือการประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ เมื่อไม่ได้รับการเยียวยาช่วยเหลือก็จะผลักดันให้คนที่ประสบปัญหาเหล่านี้ หาหนทางที่จะหนีออกไปจากสังคมที่ตนอาศัยอยู่ และกลายเป็นคนเร่ร่อนได้ในที่สุดซึ่งส่วนใหญ่จะออกมาเร่ร่อนขอทาน หรือเก็บของเก่าเพื่อประทังชีวิต และมักอาศัยหลับนอนตามสถานที่สาธารณะต่าง ๆ (พีรธร บุญยรัตพันธุ์ และคณะ, 2557)

โดยปกติแล้วคงมิได้ออกมาเร่ร่อน เพื่อมุ่งหวังก่ออาชญากรรมใด ๆ แต่การใช้ชีวิตในลักษณะนี้เสี่ยงที่จะถูกหลอกลวงให้กระทำความผิดในทางอาญา หรืออาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ประชาชนทั่วไป รัฐจึงต้องให้ความช่วยเหลือแก่คนกลุ่มนี้ ทั้งทางด้านสุขภาพ และด้านที่อยู่อาศัย หรือที่พักพิงเพื่อฝึกอาชีพ แต่การช่วยเหลือจำเป็นต้องมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน

และครอบคลุมไปถึงคนที่มีความเสี่ยงจะต้องตกอยู่ในสถานะภาพนั้นด้วย

จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการพบว่า ผู้ที่ประสบปัญหาขาดความมั่นคงในชีวิต คือ กลุ่มคนยากจน หรือผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่ไม่ได้รับความเท่าเทียมประกอบกับประเทศไทยให้ความสำคัญกับนโยบายสังคมน้อยมาก ค่าใช้จ่ายทางสังคมของประเทศไทย อยู่ในระดับเพียง 6.5 % ของ GDP และความพยายามที่จะปฏิรูปสวัสดิการสังคมในปัจจุบันโดยเฉพาะในด้านการรักษาพยาบาล เคหสงเคราะห์และการศึกษายังไม่อาจเข้าถึงกลุ่มคนเร่ร่อน (เหมพรพรช บุญย้อยหยัด และ เพิ่มศักดิ์ มกรภิรมย์, 2553)

แม้ประเทศไทยมีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 เพื่อเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองคนเร่ร่อนไร้บ้าน หรือคนไร้ที่พึ่งให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต (Fundamentals in Life) มีสภาพร่างกาย (Physical Condition) และสภาพจิตใจ (Mental Status) ที่ปกติเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป (สำนักผู้เชี่ยวชาญ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2554)

ดังนั้น คำถามวิจัยที่สำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองคนเร่ร่อนไร้ที่พึ่ง คือ ประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายที่มุ่งให้การคุ้มครองช่วยเหลือกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสอย่างไร และพระราชบัญญัติคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 ที่ใช้บังคับอยู่ในประเทศไทยนั้น รัฐสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการช่วยเหลือหรือคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งได้อย่างยั่งยืนเพียงใด ด้วยเหตุนี้ จึงกำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัยตั้งแต่แนวคิดรัฐสวัสดิการ การจัดสวัสดิการสังคม ไปจนถึงบทบาทกำหนดโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดข้อบัญญัติท้องถิ่นของคนเร่ร่อน

เน้นความเป็นวัช ปลูกฝังองค์ความรู้ ยึดมั่นคุณธรรมให้เชิดชู เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน และมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามกฎหมายไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองเร่ร่อน ตามกฎหมายการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาและวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการสงเคราะห์คนเร่ร่อน และมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสาร ด้วยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ โดยใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากตำรา หนังสือ บทความวารสาร จุลสาร เอกสาร ที่เผยแพร่ของทางราชการหรือหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบคำถามการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษา

แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และการช่วยเหลือคนเร่ร่อน มีหลักในการพิจารณาเกี่ยวกับหลักทั่วไปของกฎหมายรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้รัฐมีหน้าที่สำคัญ ในการดูแลช่วยเหลือ และให้การคุ้มครองบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก โดยเป็นผู้สนับสนุนปัจจัยในการดำรงชีวิตให้แก่คนที่ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีพ อยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความเท่าเทียมกัน

ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ที่บัญญัติรับรองไว้ เช่น ความมีสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างหญิง และชาย บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัย และสวัสดิภาพในการทำงาน

รวมทั้งหลักประกันในการดำรงชีพทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อ พ้นสภาวะการทำงาน มีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี มีสิทธิเสมอกันในการรับบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานและผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ ความรุนแรง และการปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรม เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ บุคคลที่มีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ผู้พิการมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ รวมไปถึงบุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ (ไพโรจน์ พลเพชร และณัฐกร ศรีแก้ว, 2549)

รวมไปถึง แนวคิดรัฐสวัสดิการในราชอาณาจักรสวีเดน สวัสดิการเพื่อที่อยู่อาศัยในสาธารณรัฐสิงคโปร์ และมาตรการป้องกันการถูกกีดกันออกจากสังคมในสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ผลการวิจัย

ผลการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองคนเร่ร่อนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความผันแปรทางเศรษฐกิจการเพิ่มขึ้น และการโยกย้ายที่อยู่ของประชากร ที่ได้รับแรงกดดันจากสภาพความเป็นอยู่ในชนบทสู่ความสะดวกสบายในเมือง การว่างงานแอบแฝง หรือการทำงานไม่เต็มตัวของเกษตรกร ก็มีส่วนทำให้ขอทานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการให้ทานแก่คนไร้ที่พึ่ง ก็เป็นการส่งเสริมให้คนไร้ที่พึ่ง และผู้ที่เกี่ยวข้องคร้านยึดการขอทานเป็นอาชีพมากขึ้น (จุฑามาศ ศรีจามร, 2518)

เน้นความเป็นวัช ปลูกฝังองค์ความรู้ ยึดมั่นคุณธรรมให้เชิดชู เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากล

ในประเทศไทยนั้น เริ่มมีการจัดระเบียบ คนไร้ที่พึ่ง เมื่อปี พ.ศ. 2484 โดยมีการตรา พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พุทธศักราช 2484 (Beggar Control Act B.E., 2484) ขึ้น ซึ่งยังคงบังคับใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน มีสาระสำคัญ ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 6 คือ

“ห้ามมิให้บุคคลใดทำการขอทาน การขอ ทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมิได้ทำการงานอย่างใด หรือให้ทรัพย์สินสิ่งใดตอบแทน และมีใช้เป็นการ ขอทานในฐานญาติมิตรนั้น ให้ถือว่าเป็นการ ขอทาน

การขบถร้อง การตีตีสตีเป่า การแสดงการ เล่นต่าง ๆ หรือการกระทำอย่างอื่นในทำนอง เดียวกันนั้น เมื่อมิได้มีข้อตกลงโดยตรงหรือโดย ปรียายที่จะเรียกเก็บค่าพึ่งค่าดู แต่ขอรับทรัพย์สิน ตามแต่ผู้ฟังผู้ดูจะสมัคใจให้นั้น ไม่ให้รับฟังเป็น ข้อแก้ตัวว่าไม่ได้ทำการขอทาน”

และยังให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าพนักงานฝ่าย ปกครอง และเจ้าหน้าที่ ที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมี อำนาจหน้าที่ส่งตัวคนขอทานที่เป็นคนชรา คนวิกลจริต คนพิการ หรือคนที่มีโรคประจำตัว ซึ่งไม่สามารถประกอบอาชีพและไม่สามารถ เลี้ยงชีพด้วยวิธีอื่น ไม่มีผู้อุปการะเลี้ยงดูไปยัง สถานสงเคราะห์ แต่หากคนขอทานไม่อยู่ใน ลักษณะดังกล่าว ก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ส่งตัวไป ติดต่อกับสำนักงานจัดหางานเพื่อให้ได้รับ ความช่วยเหลือต่อไป

กรมประชาสงเคราะห์ในฐานะหน่วยงาน หลักในการดำเนินการกับคนขอทาน และเร่ร่อน โดยเป็นผู้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจใน การจับกุมคนขอทาน และรับตัวคนเร่ร่อน โดยจัด เจ้าหน้าที่และยานพาหนะไปร่วมกับเจ้าหน้าที่ ตำรวจเพื่ออำนวยความสะดวกในการนำคน เร่ร่อน คนขอทานส่งสถานสงเคราะห์ เพื่อให้

การช่วยเหลือด้านปัจจัย 4 คือ อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และการรักษาพยาบาล การอบรมให้ เป็นพลเมืองดี รวมไปถึงการติดต่อหาญาติพี่น้อง ให้มารับตัวไปอุปการะ และการจัดหาแหล่งงาน ให้ผู้รับการสงเคราะห์ (จิรฎา วิวัฒน์, 2546)

อย่างไรก็ดี พระราชบัญญัติควบคุมขอทาน พุทธศักราช 2484 มีวัตถุประสงค์เพื่อความสงบ เรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงอาจ ใช้มาตรการทางอาญามาบังคับกับผู้ฝ่าฝืนได้ อันเป็นการยึดหลักประโยชน์ของมหาชน แต่ ในทางกลับกันกลุ่มคนขอทานที่เกิดจาก ความจำเป็นหรือคนที่ไม่สามารถประกอบกิจการ งานเพื่อเลี้ยงดูตนเองได้ จึงไม่ควรต้องมีความผิด ตามกฎหมายนี้

คนไร้ที่พึ่ง ซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่ได้กระทำความผิด พระราชบัญญัติดังกล่าว แต่เป็นผู้ที่ประสบปัญหา เตือดร้อนไม่มีที่อยู่อาศัย ขาดผู้ให้การอุปการะ ดูแล ไม่มีอาชีพ บกพร่องความสามารถ เนื่องจาก สภาพร่างกายไม่แข็งแรง สภาพจิตใจไม่อยู่ใน สภาวะปกติเพียงพอที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ หรือมีปัญหาพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ติดสุรรา ยาเสพติด ประพฤติเสเพลจนไม่สามารถประกอบ อาชีพเลี้ยงตนเองได้ และอาจเป็นผู้ที่อาศัย หลับนอนในที่สาธารณะก่อความเดือดร้อน แก่ประชาชนผู้สัญจรไปมา และเป็นอันตราย ต่อสวัสดิภาพของตนเอง จากอุบัติเหตุ จาก ความอดอยาก จากโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งคนไร้ที่พึ่งนี้ สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

- คนเร่ร่อน จรจัด ได้แก่ ผู้ที่ไม่มีที่อยู่ อาศัย และหลับนอนในที่สาธารณะที่ถูกเจ้าหน้าที่ จากหน่วยงานต่าง ๆ นำส่งเข้ารับการสงเคราะห์ โดยมีเจตนาที่จะพิทักษ์คุ้มครองสวัสดิภาพ ของคนเร่ร่อน จรจัด ซึ่งภายหลังที่ถูกส่งตัวเข้ารับ การสงเคราะห์แล้วหากไม่ประสงค์จะรับ

เน้นความเป็นวัช ปลูกฝังองค์ความรู้ ยึดมั่นคุณธรรมให้เชิดชู เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากล

การสงเคราะห์ก็สามารถขอลาออกจากสถาน
สงเคราะห์ได้

- ผู้ที่สมัครใจเข้ารับการสงเคราะห์ ได้แก่
คนไร้ที่พึ่งที่มาขอสมัครเข้ารับการสงเคราะห์ด้วย
ตนเองหรือหน่วยงานอื่น ๆ และพลเมืองดีนำส่ง
ซึ่งหมายรวมถึงผู้ป่วยตามสถานพยาบาลที่มี
อาการทุเลาแล้ว แต่ไม่มีญาติมารับกลับไป และ
ไม่สามารถประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้
จึงกลายเป็นคนไร้ที่พึ่ง และต้องส่งตัวไปยัง
สถานสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่งเพื่อให้การช่วยเหลือ
(จิรฎา วิวัฒน์, 2546) พบว่า การช่วยเหลือของ
รัฐที่ผ่านมาเน้นวิธีการสงเคราะห์หรือให้
การช่วยเหลือแบบเฉพาะหน้าตามแต่จะร้องขอ
โดยมิได้มีระบบติดตามผลที่ดี จึงทำให้ไม่สามารถ
แก้ปัญหาคนออกมาเร่ร่อนได้อย่างจริงจัง

เมื่อมีการตรา พระราชบัญญัติคุ้มครอง
คนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 โดยมีมุ่งแก้ไขปัญหา
คนเร่ร่อน คนไร้บ้าน คนที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่
การยังชีพ หรือบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก
และไม่อาจพึ่งพาศักดิ์อื่นได้ พิเคราะห์แล้ว
พบว่ากลุ่มคนขอทาน มิได้จัดให้อยู่ในความหมาย
ของคำว่าคนไร้ที่พึ่ง แต่กลับกลายเป็นผู้กระทำความ
ผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมขอทาน
พุทธศักราช 2484 มาตรา 6 และต้องถูกส่งตัวไป
ยังสถานสงเคราะห์ซึ่งเป็นสถานที่ห่างไกล และ
ต้องอยู่ปะปนกันกับบุคคลผู้มีปัญหาทางจิต หรือ
ผู้วิกลจริต หากบุคคลดังกล่าวทำการหลบหนี
หรือไม่เข้าไปอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ก็จะมี
โทษทางอาญา การกำหนดให้นำมาตรการทาง
อาญามาเป็นเงื่อนไข ให้คนเร่ร่อน จำยอมต้องเข้า
ไปอยู่อาศัยในสถานสงเคราะห์นั้น เป็นการแก้ปัญหา
ที่ไม่ตรงต่อความต้องการของผู้ประสบปัญหา
เพราะสิ่งที่พวกเขาต้องการคือ ที่พักแ่ชั่วคราว
ไม่ถาวรเพียงเพื่อจะไปหางานรายวันทำในวันรุ่งขึ้น

เท่านั้น ในปัจจุบันคนไร้ที่พึ่งจำนวนมากที่ยังชีพ
ด้วยการเก็บของเก่า เร่ขายของคนเหล่านี้ไม่ประสงค์
จะเข้าสถานสงเคราะห์ เพราะมีความพึงพอใจใน
ชีวิตความเป็นอยู่และเห็นว่าสามารถเลี้ยงชีพได้
ด้วยตนเอง หากคนกลุ่มนี้ถูกหมายรวมเป็นคนไร้ที่
พึ่งที่รัฐต้องให้การช่วยเหลือกรณีดังกล่าว จะถือ
เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือขัดต่อหลักสิทธิ
และเสรีภาพ ของปัจเจกชนที่ต้องการใช้ชีวิต
อย่างอิสระภายใต้ความพึงพอใจของตนเอง

ผู้วิจัยจึงศึกษาถึงมาตรการในการแก้ไข
ปัญหาคนเร่ร่อน และคนไร้บ้านในต่างประเทศ
พบว่า ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ราชาอาณาจักร
สวีเดน และสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้มีการจัดระบบ
สวัสดิการเพื่อแก้ไขปัญหาคคนเร่ร่อน ดังนี้

**1. การดำเนินการเพื่อผู้ที่ถูกกีดกันออก
จากสังคมในสาธารณรัฐฝรั่งเศส**

รัฐในฐานะผู้จัดการเพื่อภราดรภาพ
แห่งชาติได้กำหนดนโยบาย การจัดการถูกกีดกัน
ออกจากสังคม และเพื่อดำเนินการตามนโยบายนี้
มีการเข้าแทรกแซงโดยรัฐอย่างเร่งด่วน เมื่อเทียบ
กับการดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เนื่องจากถือว่าเป็นหน้าที่โดยเฉพาะของรัฐ ที่ต้อง
ดูแลช่วยเหลือผู้ที่ไม่มียืนที่อยู่เป็นหลักแหล่ง
และไม่อาจได้รับความช่วยเหลือจากองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐได้สร้างระบบรายได้
ขั้นต่ำ (Le revenu minimum d'insertion) ขึ้นมา
ซึ่งเป็นนโยบายการต่อสู้ กับการถูกกีดกันออกจาก
สังคมที่ขยายบทบาทของรัฐในการรับภาระ
ช่วยเหลือผู้ยากจนอีกด้วย

ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ภาคเอกชนมี
บทบาทสำคัญในการดำเนินการตามนโยบาย
ต่อต้านการถูกกีดกันออกจากสังคม รัฐได้มอบ
อำนาจให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนดำเนินการ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำบริการสาธารณะด้าน

ที่อยู่อาศัย สมาคมถือว่าเป็นองค์กรภาคเอกชนที่มีบทบาทสำคัญในทางประวัติศาสตร์ที่เข้ามาช่วยรับรองคนไร้บ้าน จนถึงช่วงทศวรรษที่ 70 สมาคมเหล่านี้ เป็นสมาคมการกุศลที่ได้รับเงินบริจาคจากบุคคลทั่วไป และเข้ามามีส่วนสำคัญอย่างมากในการช่วยเหลือฉุกเฉินทางสังคม โดยเฉพาะต่อคนเร่ร่อน ตัวอย่างองค์กรเอกชนที่สำคัญได้แก่ มูลนิธิ อับเบ ปีแอร์ (La Fondation Abbé Pierre, 1992)¹

2. มาตรการสร้างความมั่นคงเพื่อป้องกันการเกิดคนเร่ร่อนในราชอาณาจักรสวีเดน

จากการศึกษางานเขียนของ บุญส่ง ชเลธร เกี่ยวกับ รัฐสวัสดิการสวีเดน พบว่า ราชอาณาจักรสวีเดน เริ่มมีสวัสดิการสังคมประเภทช่วยเหลือเฉพาะคนยากจนตั้งแต่ ค.ศ. 1847 และ ค.ศ. 1853 มีการออกกฎหมายบรรเทาความยากจน (Poor relief laws) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยเหลือคนที่ยากจน และมีการออกกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เดียวกันอีก เช่น กฎหมายเกี่ยวกับเงินบำนาญของประชาชน หรือกฎหมายเกี่ยวกับการช่วยเหลือสังคม ซึ่งถือเป็นก้าวแรกที่น่าไปสู่รัฐสวัสดิการ ต่อมา รัฐบาลพรรคเสรีนิยมในสวีเดนจึงได้ออกกฎหมาย National Pension Act ใน ค.ศ. 1913 เพื่อประกันคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และ ค.ศ. 1946 ราชอาณาจักรสวีเดนเข้าสู่รัฐสวัสดิการแบบได้รับสวัสดิการสังคมถ้วนหน้าอย่างดี

¹ Abbé-Pierre. มูลนิธิเพื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้ด้อยโอกาส วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 1992. Abbé Pierre ให้การช่วยเหลือเกี่ยวกับสิ่งที่จำเป็นและสำคัญ เช่น อาหาร สุขภาพและการจ้างงาน มูลนิธิได้รับการยอมรับจากหน่วยงานด้านภาษีของฝรั่งเศสซึ่งจะช่วยให้ผู้บริจาคที่หักค่าใช้จ่ายได้ถึง 75% ของเงินบริจาคของพวกเขาในการจัดเก็บภาษีจากรายได้

เท่าเทียมกัน โดยไม่ต้องสมทบเงินเพราะรัฐใช้รายได้จากภาษีอากรซึ่งเก็บในอัตราที่สูง พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยจึงเป็นรัฐบาลตั้งตั้งแต่ ค.ศ. 1936 ถึง ค.ศ. 1976 ได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดค่าธรรมเนียมขั้นสูงของการอภิบาลเด็กและคนชรา เพิ่มเวลาที่บิดามารดาจะหยุดงานเพื่อเลี้ยงดูบุตรอีกหนึ่งเดือน และเริ่มโครงการให้คนงานลาหยุดไปทำอะไรก็ได้เป็นเวลา 1 ปี โดยได้รับเงินเดือนราว 80 เปอร์เซ็นต์ของเงินเดือนที่รับอยู่เพื่อเปิดโอกาสให้คนตกงานได้เข้ามาสู่ตลาดแรงงาน โดยการเข้ามาทำงานแทนคนที่ลาหยุดไป (Friar) เพื่อให้คนที่ตกงานสามารถมีงานทำและเห็นความสำคัญของการดำรงชีพด้วยการทำงาน (บุญส่ง ชเลธร, 2553 : 84-85)

3. กฎหมายเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งในสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Republic of Singapore)

รัฐบาลสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับนโยบายประกันการมีที่อยู่อาศัย Housing Policy ที่เน้นให้ประชาชนสามารถเป็นเจ้าของบ้านหรือที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองโดยรัฐบาลจะให้เงินอุดหนุนประชาชนในการซื้อบ้านเคหะของรัฐบาล Housing Development Board (HDB)² ในราคาถูกและในอนาคตต้องพักดังกล่าวอาจมีราคาสูงขึ้นถือเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับการลงทุนของประชาชนและเป็นการส่งเสริมให้ประชาชน มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง โดยมีการตรากฎหมาย Housing and development act 2004³ ขึ้น รัฐบาลสิงคโปร์มีเป้าหมายของการบริการทางสังคม คือ การส่งเสริมความเป็นอยู่ของผู้คนและชุมชน

² Housing and Development Act (chapter 129)

³ Housing and Development Act (Chapter 129, Section 65(1))

โดยพยายามที่จะช่วยให้บุคคลมีชีวิตที่ดีขึ้น และสนับสนุนให้ประชาชน มีศักยภาพในการดูแลครอบครัวหรือชุมชน

สรุปและอภิปรายผล

การยื่นมือเข้าช่วยเหลือคนไร้บ้านเป็นเรื่องละเอียดอ่อน เพราะนอกจากจะต้องคำนึงถึงปัจจัยภายนอกอย่างบ้านพัก อาชีพ และสวัสดิการต่าง ๆ แล้ว ยังต้องตระหนักถึงหลักพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน คือการเห็นถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของพวกเขาด้วย จะเห็นได้ว่าทัศนคติเป็นประเด็นต้น ๆ ที่ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อแก้ปัญหาในการปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกันเองในสังคม

หลักสิทธิมนุษยชนถือเป็นหลักการสำคัญที่จะทำให้มีมุมมองในการเห็นความเท่าเทียมกัน โดยต้องตระหนักถึงลักษณะเฉพาะของสิทธิมนุษยชนที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน คือ เป็นสิทธิที่ติดตัวมากับมนุษย์เป็นสากล ไม่อาจถ่ายโอนให้แกกันได้ และไม่ถูกแยกออกจากกัน คือ สิทธิของมนุษย์ทุกคนเหมือนกัน ไม่ว่าจะเชื้อชาติ เพศ หรือนับถือศาสนาใด ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มาจากพื้นฐานทางสังคมหรือการเมืองอย่างไร มนุษย์ทุกคนเกิดมา มีอิสระและเสรีภาพ มีความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีและสิทธิไม่มีใครจะมาแย่งชิงเอาสิทธิมนุษยชนไปจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ ถึงแม้ว่ากฎหมายของประเทศจะไม่ยอมรับสิทธิมนุษยชนหรือแม้ว่าจะละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ตาม แต่มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะมีเสรีภาพ มีความมั่นคงและมีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับความเป็นมนุษย์ (เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, 2547)

จากการศึกษาพบว่า คนเร่ร่อนไร้บ้านทุกคนมีความคิดมีมุมมองเรื่องศักดิ์ศรี และคุณค่า

ความเป็นมนุษย์ ปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างมิตรสหาย ไม่ดูถูกเหยียดหยามและมีความเอื้ออาทรต่อกัน จึงมักไม่ขอรับบริการบริการ หรือการช่วยเหลือจากรัฐ และบางคนมีความเกรงกลัวหน่วยงานราชการ หรือเจ้าหน้าที่ จะจับและนำตัวส่งไปยังสถานสงเคราะห์ ซึ่งหากรัฐ สร้างระบบการช่วยเหลือแบบสมัครใจ โดยคนเร่ร่อนที่ต้องการทำงานก็จัดหาแหล่งงานรายวันให้ เพื่อให้มีทัศนคติในการพึ่งพาตนเอง และกลับเข้าสู่สังคมอย่างมีศักดิ์ศรี (สำนักผู้เชี่ยวชาญ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2554)

เมื่อศึกษาค้นคว้าถึงการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง คนเร่ร่อนไร้บ้าน หรือผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ทำให้ทราบว่าผู้ที่เร่ร่อน ไร้บ้าน หรือคนที่ยึดอาชีพขอทาน มิได้เกิดจากความยากจนเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีผู้ป่วย คนชรา หรือผู้พิการที่ครอบครัวไม่อาจรับภาระดูแลได้ จึงต้องออกมาใช้ชีวิตอยู่ไปวัน ๆ อย่างสิ้นหวัง และค่อย ๆ ปลีกตัวออกไปจากสังคม คนเหล่านี้ มักไม่ได้รับการบริการสาธารณสุขอย่างใด ๆ เลย เนื่องจากไม่มีเอกสารแสดงตน เมื่อพิจารณาถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนพึงจะได้รับการดูแล ในยามที่ทุกข์ยากโดยไม่จำเป็นต้องร้องขอ และการเข้ารับความช่วยเหลือจากรัฐ ต้องไม่เกิดจากการบังคับ แต่ต้องสร้างทัศนคติในการพึ่งตนเอง และเปิดโอกาสในการทำงาน อย่างเช่นในราชอาณาจักรสวีเดนที่มีการจ้างงานคนไร้บ้าน เพื่อให้มีรายได้เลี้ยงตนเองได้ และเกิดความคิด ในการดำรงชีพจากประกอบภาระงาน

จากการศึกษาแนวคิดรัฐสวัสดิการ และสังคมสวัสดิการของต่างประเทศ ที่ห้องค์กรส่วนท้องถิ่น องค์การสาธารณประโยชน์ หรือภาคเอกชน รวมไปถึงการรวมตัวกันเป็นสหภาพของชุมชน และการออกกฎหมาย เพื่อป้องกันมิให้คนเร่ร่อน

เน้นความเป็นวัช ปลูกฝังองค์ความรู้ ยึดมั่นคุณธรรมให้เชิดชู เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่สากล

ไร้บ้าน ต้องถูกกีดกันออกไปจากสังคม สามารถนำมาวิเคราะห์ปรับใช้เพื่อให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง คนเร่ร่อนไร้บ้าน หรือผู้ด้อยโอกาสทางสังคมของประเทศไทยให้มีรูปแบบ ที่เหมาะสม แนวนโยบาย พื้นฐานแห่งรัฐ ที่กำหนดไว้ในธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม โดยต้องส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการ ให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิต ที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้ ต่อไป (วารีนาสกุล, 2550)

ดังนั้น หากจะอภิปรายถึงความรู้จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการให้การคุ้มครองคนเร่ร่อนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง นั้น พบว่า คนเร่ร่อนที่ประกอบอาชีพขอทาน เป็นบุคคลที่อพยพย้ายถิ่นฐานมาจากภูมิลำเนา เพราะต้องเผชิญกับความยากลำบากในชีวิตอย่างแสนสาหัสประกอบกับการมุ่งหวังว่าการเข้าสู่เมืองหลวงจะทำให้วิถีชีวิตดีกว่า แต่ปรากฏภายหลังว่าด้วยภูมิหลังของคนขอทานเหล่านี้ เมื่อผนวกกับการหางานเลี้ยงชีพแล้วไม่พบลักษณะงานที่เหมาะสม อาจเป็นเพราะความไม่มีแนวทางในการประกอบอาชีพ แต่ต้องการอยู่รอดด้วยปัจจัยพื้นฐาน จึงมองลักษณะอาชีพขอทานเป็นอาชีพที่ง่ายและไม่ซับซ้อน ทำให้เกิดกระบวนการตัดสินใจบนความกล้าหาญเพราะต้องการปัจจัยพื้นฐานนำมาเพื่อการเลี้ยงชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมาสโลว์ (1970) ในขั้นที่ 1 คือ ความต้องการจำเป็นทางร่างกาย

ที่ต้องตอบสนอง ประกอบกับในงานวิจัยของ จุฑามณี สมบูรณ์สุทธิ (2548) ได้ศึกษาเรื่อง “หญิงชรา ความจนคนชายขอบ : ชีวิตริมฟุตบาทของหญิงชราขอทาน” ซึ่งได้กล่าวถึงปัจจัยการย้ายถิ่นฐานของหญิงชราจากท้องถิ่นอื่นเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานครแต่กลับถูกผลักไสให้ตกขอบทางสังคมเมือง จึงตัดสินใจเลือกการเป็นขอทานอยู่ริมฟุตบาท พบว่าขอทานแต่ละคนมีการหาทางและดิ้นรนเพื่อการดำรงอยู่แตกต่างกันออกไป บ้างก็เก็บของเก่าขาย บ้างก็รับจ้าง และคิดไม่ประสงค์จะรับการสงเคราะห์ เพราะต้องอยู่ในระเบียบและต้องทำงานที่ตนเองไม่ชอบ จึงกลายเป็นผู้กระทำผิดทางอาญา โดยมีได้เกิดจากความชั่วภายใน แต่เป็นเพราะสังคมกำหนดว่าเป็นการกระทำที่ผิดและต้องรับโทษ (เกียรติขจร วิจารณ์สวัสดิ์, 2551)

บทบัญญัติว่าด้วยการให้ความหมายของคนไร้ที่พึ่ง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 มาตรา 3 จึงควรเพิ่มเติมกลุ่มคนเร่ร่อน ผู้ใช้ชีวิตในที่สาธารณะ และคนขอทานด้วยความจำเป็นในการดำรงชีพให้อยู่ในความหมายของคำว่า คนไร้ที่พึ่ง ในมาตรา 3 ดังนี้

“คนไร้ที่พึ่ง หมายความว่า บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ คนเร่ร่อน ขอทาน และให้รวมถึงบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบากและไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด”

เพื่อให้กลุ่มคนที่ประสบปัญหาในชีวิตได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือ ไม่ตกเป็นผู้กระทำ ความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน และไม่ซ้ำซ้อนกับการช่วยเหลือตามกฎหมายอื่น ๆ และควรยึดตามความสมัครใจเป็นหลัก เพราะการพัฒนาบุคลิกภาพของตนนั้น ถือเป็นสิทธิส่วนบุคคล การที่พระราชบัญญัติคุ้มครอง

คนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 มาตรา 22 กำหนดให้บุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการพักอาศัยในที่สาธารณะตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น ให้เจ้าหน้าที่ส่งตัวคนไร้ที่พึ่งนั้นไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งหรือศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และในกรณีที่คนไร้ที่พึ่งไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของสถานคุ้มครอง คนไร้ที่พึ่ง ให้เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นพิจารณาดำเนินคดีตามกฎหมายหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นต่อไป เป็นการสร้างเงื่อนไขหรือสภาพบังคับ กับคนเร่ร่อนที่ใช้ชีวิตในที่สาธารณะทุกคนให้ต้องเข้าไปอยู่ในสถานสงเคราะห์โดยมิได้มีความสมัครใจ จึงควรยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าว เพื่อผ่อนคลายสภาพบังคับของกฎหมาย โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่ใช้ชีวิตในที่สาธารณะขอรับการช่วยเหลือตามความสมัครใจ และมีการคัดกรองกลุ่มคนเร่ร่อนที่มีได้ถือสัญชาติไทย โดยการตรวจสอบสัญชาติ และจัดทำทะเบียนประวัติเพื่อการตรวจสอบในภายหลัง หากบุคคลเร่ร่อนนั้น เป็นบุคคลต่างด้าว ก็ควรให้การช่วยเหลือตามหลักสิทธิมนุษยชนแล้ว ดำเนินการผลักดันกลับสู่ประเทศต่อไป (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยจึงพบว่า การอพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อการอยู่อาศัยเป็นการดำรงชีพเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดการตกค้างของบุคคลเหล่านั้นจนกลายเป็นคนเร่ร่อนไร้บ้านในที่สุด เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงมีข้อเสนอแนะนี้ รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรมีนโยบายเร่งส่งเสริมทางความคิดใช้เร่งส่งเสริมเพียงแต่กระจายรายได้ ทางเศรษฐกิจอย่างเดียว ควรจัดโครงการหรือมีมาตรการสนับสนุนทุนทาง

ปัญญาสู่ท้องถิ่น เพื่อคนในท้องถิ่นจะได้มีการดำรงชีวิตและรักหวงแหนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งประกอบอาชีพ ตลอดจนส่งเสริมด้านสวัสดิการแก่ผู้ยากไร้แทนการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์เพียงอย่างเดียว

รัฐควรมีการศึกษาและหาแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนอาชีพแก่คนขอทานและช่วยเหลือด้านการทำางานที่ดีขึ้นจะทำให้คนขอทานมองเห็นศักยภาพในตนเองและภูมิใจกับการมีอาชีพใหม่เพื่อให้มีที่ยืนในสังคมต่อไป

References

- Austin, J. (1879). **Lectures on jurisprudence, or, the philosophy of positive law.** (4th edition). Vol I. London: J. Murray.
- Boonyoiyad, H. and Makarabhirom, P. (2010). **Human rights and the struggles of the homeless in Phra-Nakorn District.** Thesis of Master. Degree. human rights and development. Mahidol University.
- Chaletorn, B. (2010). **Swedish welfare state.** Bangkok: Borpit Printing.
- Charoenthanavat, K. (2004). **The principle of the law on rights and freedoms.** Bangkok: Winyuchon Printing.
- Chuathai, S. (2009) **Introduction to public law .**Bangkok: Winyuchon Printing.

- Department of Social Development and Welfare. (2011). **Manual synchronization service delivery to users**. Bangkok: Ministry of Social Development and Human Security.
- Émile Giraud. (1924). Étude sur la notion du pouvoir discrétionnaire. **Revue générale d'administration**. Volume 47.
- Gilles Lebreton. (2004). **Droit administratif général**. (3e édition). Paris: Armand Colin.
- Godechot, J. (1995). **Les constitutions de la France depuis 1789**. Paris: Garnier Flammarion.
- Kasemsap, P. (2009). **Legal philosophy**. (10th ed). Faculty of Law. Thammasat University.
- Kuanhin, K. (2011). **The problems of liberty of opinion in Thai legal**. Thesis of Master Degree Public Law Faculty of Law, Thammasat University.
- Nasakul, V. and group. (1978). **Introduction to the Science of Law**. Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Nasakul, V. (2007). **Principle of public law**. Bangkok: St. John's University
- Nicholas, B. (1996). **An introduction to roman law**. Oxford: Clarendon Press.
- Nuansakul, S. and Rojanapun, K. (1996). **Political Theories**. Bangkok: Ramkhamhaeng University.
- Punyaratabandhu, P and group. (2014). Research Report. **Continuing to develop policies and mechanisms. Promoting equality and fairness in society**.
- Srijamol, J. (1975). **The problems and needs of the destitute in thanyaburi home for the destitute, pathum thani province**. Thesis of Master Degree Social Development Graduate School Thammasat University.
- The secretariat of the house of representatives. (2015). **Prevent trafficking national agenda**. Bangkok: secretariat of the house of representatives Printing.
- Vachanasvasti, K. (2008). **Description Criminal Division 1**. (10th ed). Bangkok: Pholsiam Printing Publishing (Thailand).
- Wiwatana, J. (2003). **Database design for clients of nonthaburi acception home for the destitute**. Thesis of Master Degree Social Development Graduate School Kasetsart University.